

умів, які втрачають свої людські риси. При цьому незмінним залишається зосередження на екстремальних кризових ситуаціях у просторі, що максимально сприяє побудові уявлень із боку реципієнта про події й явища, які перебувають в епіцентрі мистецьких зацікавлень К. МакКалерс.

Аналіз прози К. МакКалерс дає підстави дійти висновку: персонажі твору, яких роздирають внутрішні суперечності, виписані мисткинею реалістично й водночас гротескно. При цьому письменниця самотньо представляє реципієнтові феномен пам'яті носіїв культури американського Півдня.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Apropos Carson McCullers. Mit einem Essay von Peter Henning. Frankfurt am Main : Verlag Neue Kritik, 1997. 138 p.
2. Cook R. M. Carson McCullers. New York : Frederick Ungar Publishing Co., 1975. 150 p.
3. Duvall J. N. Race and White identity in southern fiction: from Faulkner to Morrison. New York : Palgrave Macmillan, 2008. 194 p.
4. Eckard R. D. The Sense of Place in the Fiction of Carson McCullers. Phil. Diss. Ball State University, 1975. 160 p.
5. Evan O. W. The ballad of Carson McCullers: a biography. New York : Coward-McCann, 1966. 220 p.
6. McCullers C. Clock without Hands. London : Cresset Press, 1961. 262 p.
7. McCullers C. The Flowering Dream, Notes on Writing. The Mortgaged Heart, ed. by Margarita G. Smith. Boston : Houghton Mifflin, 1971. P. 274–282.
8. McCullers C. The Heart Is a Lonely Hunter. Boston–New York : A Mariner Book, 2000. 368 p.
9. Proehl K. Coming of Age in the Queer South: Friendship and Social Difference in The Heart Is a Lonely Hunter. *Carson McCullers in the Twenty-First Century; [ed. by Alison Graham-Bertolini, Casey Kayser]*. Palgrave Macmillan, Cham, 2016. P. 143–156.
10. Rubin L. D. The Literary South. New York : Wiley, 1979. 735 p.
11. Переяшкин В.В., Переяшкина Л.Н. Метаморфозы традиции: художественные «аберрации» Карсон Маккаллерс. *Университетские чтения*. Пятигорск, 2016. С. 204–209.

УДК 82.1.111-3.09

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2019.11-2.22>

МЕТАНАРАТИВ ПРО ПИСЬМЕННИКІВ ТА ЛІТЕРАТУРУ В РОМАНАХ П. АКРОЙДА

METANARRATIVE ABOUT WRITERS AND LITERATURE IN P. ACKROYD'S NOVELS

Назаренко Н.І.,

orcid.org/0000-0002-7714-6214

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри англійської філології

Маріупольського державного університету

Дегерменджи А.Д.,

orcid.org/0000-0001-9852-8409

магістр кафедри англійської філології

факультету іноземних мов

Маріупольського державного університету

У статті розглядається принцип метанаративу як феномен літератури постмодернізму на прикладі романів сучасного англійського письменника Пітера Акройда. У своїх романах письменник відображує широке коло проблем: співвідношення в художній творчості правди і вимислу, істини в реальному житті і в мистецтві, історії та сучасності; взаємозв'язок минулого і сьогодення в долі особистості й суспільства; проблема часу як історичної та філософської категорії.

Основою даного дослідження є його романи «Велика Лондонська пожежа», «Заповіт Оскара Уайльда», «Чаттертон».

Під час аналізу було використано біографічний, нарративний, текстуальний методи аналізу. У ході дослідження було визначено, що метанаратив – це універсальна система понять та символів, спрямованих на створення єдиного типу зображення, це особливий тип дискурсу, що прагне ствердитись як істинний та справедливий. Водночас було встановлено, що у творчості П. Акройда принцип метанаративу є провідним, який більшість дослідників творчості П. Акройда аналізують із точки зору «історіографічного метатекста», що уможлиблює переосмислення митцем історичного минулого (інколи у пародійній формі). П. Акройд поєднує написання класичних науково-популярних біографій зі створенням біографічних романів, у яких сміливо експериментує з можливостями, що пропо-

нує біографічний жанр, і створює у його межах власні жанрові та стильові модифікації із застосуванням елементів різноманітних жанрів масової культури, відмовляючись таким чином від жанрової ієрархії. Разом із тим біографія відомої особистості перетворюється для Пітера Акройда в допоміжний елемент у написанні постмодерністських історіографічних романів, лише умовно пов'язаних із жанром біографії. У ході аналізу творчості письменника було виявлено існування зворотного взаємозв'язку між постмодерністськими біографіями Акройда та його традиційними науково-популярними життєписами, до яких залучаються елементи постмодерністського письма. Крім того, аналіз романів письменника дозволив дійти висновку, що тема творчості та письменницької діяльності є однією із провідних тем у доробку П. Акройда.

Ключові слова: постмодернізм, принцип плюралізму, метанаратив, мета текст, таратор, інтертекстуальність.

The article deals with the principle of metanarrative as a phenomenon of postmodern literature on the example of Peter Ackroyd's novels. In his novels the writer reflects a wide range of problems: the relationship of truth and fiction in the work of art, truth in real life and in art, history and present time; the relationship of the past and present in the fate of personality and society; the problem of time as a historical and philosophical category.

Our research is based on P. Ackroyd's novels "The Great Fire of London", "The Last Testament of Oscar Wilde", "Chatterton".

Biographical, textual and narrative analysis methods were used in the research. With the help of these methods, it was determined that the metanarrative is a universal system of concepts and symbols aimed at creating a single type of image, a particular type of discourse that seeks to assert itself as true and fair one. At the same time, it was found that in the works of P. Ackroyd the principle of metanarrative is the leading one, which most researchers of P. Ackroyd's creative work analyze from the point of view of "historiographical metatext", which sometimes in a parody-form represents the historical past. P. Ackroyd combines the writing of classic popular science biographies with the creation of biographical novels, in which he experiments with the possibilities offered by the biographical genre, and creates within his own genre and style modifications using the elements of various genres of mass culture, thus refusing genre hierarchy. However, biographies of famous personalities become a supporting element for Peter Ackroyd in writing of postmodern historiographical novels, only figuratively related to the genre of biography. The analysis of the writer's work revealed the existence of an inverse relationship between Ackroyd's postmodern biographies and his traditional non-fiction biographies, which include elements of postmodern writing. In addition, the analysis of the novels led to the conclusion that the theme of creativity and writing is one of the leading topics in the work of P. Ackroyd.

Key words: postmodernism, the principle of pluralism, metanarrative, metatext, narrator, intertextuality.

Постановка проблеми в загальному вигляді та обґрунтування її актуальності.

Постмодерністська естетика з її переоцінкою цінностей спричинила потребу самоосмислення мистецтва, з'ясування його місця і ролі в суспільному й духовному житті. Усе більшої уваги набуває проблема мистецтва і гуманізму, що прямо пов'язана з посиленням процесів відчуження людини і дегуманізації життя в умовах науково-технічної революції. Мистецтво бере на себе завдання захисту людини, гуманістичних начал і цінностей життя [3, с. 13]. Починаючи з другої половини ХХ століття тема конфлікту митця і суспільства розкривається в історичному інтер'єрі, інколи навіть надаються нові факти життя загальновідомих особистостей. Актуальність дослідження полягає в підвищеному інтересі сучасних літературознавців до творчості П. Акройда та прояву рис постмодернізму в романах автора. Вважаємо доцільним дослідження метанаративу про письменників та літературу в романах автора «Велика Лондонська пожежа» (1982), «Останній заповіт Оскара Уайльда» (1983), «Чаттертон» (1987).

Новизна заявленої теми полягає в тому, що своєрідність творчості П. Акройда, яскравого представника сучасної англійської літератури, практично не досліджено в українському літературознавстві. Згідно із цим виникає необхідність

дослідження категорії метанаративу у вищезазначених романах письменника.

Аналіз останніх досліджень. Дане дослідження спирається на праці літературознавців М. Дубкової [9], Н. Кирєєвої [1], І. Липчанської [4], С. Толкачева [3], О. Толстих [10], О. Чубар'яна [2], Н. Хуті [8], С. Онеги [5], які присвятили свої наукові розвідки дослідженню літератури постмодернізму, а також безпосередньо вивченню поняття метанаративу в сучасній романістиці.

Формування мети і завдань статті. Мета дослідження – всебічно дослідити особливості створення метанаративу в романах «Велика Лондонська пожежа» ("The Great Fire of London", 1982), «Останній заповіт Оскара Уайльда» ("The Last Testament of Oscar Wilde", 1983), та «Чаттертон» ("Chatterton", 1987).

Для досягнення даної мети необхідно виконати такі завдання:

- 1) визначити провідні риси творчості Пітера Акройда;
- 2) охарактеризувати поняття метанаративу в літературі;
- 3) дослідити особливості метанаративу про письменників та літературу на прикладі означених романів П. Акройда.

Виклад основного матеріалу дослідження. У другій половині ХХ сторіччя у світовій літературі виникає новий художній напрям – постмо-

дернізм. Відтак більшість науковців переконані в тому, що постмодернізм, який приходить на зміну модернізму, стає однією із провідних літературних течій вищевказаного періоду, в основу якого лягає принцип плюралізму, а модерністська стала ієрархія канонів змінюється постмодерністською відносністю та багатством літературних прийомів та стилів.

Загальновідомим є те, що поширенню постмодернізму в літературі сприяли міркування філософів Ж. Дерріди, Ж. Батая, Ж. Ф. Ліотара, М. Фуко. Ймовірно, постмодерністи завдяки гіркому історичному досвідові переконалися в марноті спроб поліпшити світ, втратили ідеологічні ілюзії, вважаючи, що людина позбавлена змоги не лише змінити світ, а й осягнути, систематизувати його, що подія завжди випереджає теорію [1, с. 73]. Згідно із цим, як стверджують літературознавці періоду постмодернізму, письменник має справу не з «чистим» матеріалом, а з вже культурно освоєним, адже існування мистецтва в попередніх класичних формах неможливе в постіндустріальному суспільстві з його необмеженим потенціалом серійного відтворення та тиражування, також змінюється й система наративу.

Тому вважаємо доцільним дати визначення та дослідити поняття «метанаративу» як одного із ключових термінів постмодернізму. Так, поняття «метанаратив» (з фр. *Métarécit* – велика оповідь) було введено французьким філософом Ж. Ф. Ліотаром, в якому він вбачає головні ідеї людства: ідею прогресу; емансипацію особистості; уявлення Просвітництва про знання як засіб встановлення загального; збільшення свободи; розвиток розуму [2].

Узагальнюючи трактування цього поняття іншими літературознавцями, можна прийти до висновку, що **метанаратив** – це універсальна система понять та символів, спрямованих на створення єдиного типу зображення, це особливий тип дискурсу, що прагне ствердитись як істинний та справедливий [2]. Іншими словами, метанаративом вважаємо оповідь, яка намагається об'єднати інші оповіді з метою створення універсального змісту. Це спосіб, яким люди пов'язують історичні та соціальні події, які в реальності можуть бути не відверто пов'язані.

Відомим представником англійського постмодернізму, на прикладі творчості якого можна проаналізувати поняття метанаративу, є Пітер Акройд (Peter Ackroyd, born 1949). Слід зазначити, що практично у всіх творах П. Акройда проявляються основні риси постмодерністської літератури, а саме: складні переплетення тем та залучення

різних часових парадигм, що відображають спосіб функціонування мовної свідомості в художньому тексті. У багатьох своїх творах Акройд звертається до проблеми творчої особистості, а також до природи і призначення творчості взагалі. Так, героями його романів часто є відомі поети, письменники та діячі культури, серед них – О. Уайльд, Т. Чаттертон, Д. Мередіт, Д. Гіссінг, К. Рен [4, с. 77].

Переходячи до безпосереднього аналізу романів, потрібно зазначити, що «Велика лондонська пожежа» є першим великим літературним твором письменника, у якому виокремлюють провідні мотиви його творчості, а саме: інтерес до минулого і його віддзеркалення в літературі, змішення реальних деталей біографії відомих персонажів англійської історії і культури із сюжетними мотивами та персонажами літературних творів й авторською вигадкою. Так, незважаючи на таку назву твору, «Велика лондонська пожежа» не є історичним романом – навпаки, замість розповіді про відому пожежу 2-5 вересня 1666 року пропонується історія знищення кінопавільйона, збудованого для зйомок кінофільму за романом Ч. Діккенса «Крихітка Дорріт» (1857) [4, с. 77].

У ході аналізу твору стає очевидним, що текст «Великої лондонської пожежі» побудовано на алузіях до біографії Чарльза Діккенса і його роману «Крихітка Дорріт». Роман складається із двох частин, кожна з яких пов'язана безпосередньо з Ч. Діккенсом та його творчістю. Головні герої «Великої лондонської пожежі» також напряму пов'язані з романом Діккенса. Наприклад, Одрі Скелтон уявляє себе самою Крихіткою Дорріт, і саме під впливом духу героїні Діккенса вона влаштовує пожежу у фіналі роману. А сам сценарист проекту Роуен Філіпс займається професійним дослідженням творчості Діккенса [5, с. 64].

Проте відокремлено від значущих інтертекстуальних перегуків із романом Ч. Діккенса П. Акройд створює самостійний роман, майстерно поєднуючи в ньому минуле та сучасне, тим самим підкреслюючи схожість сучасної йому епохи з вікторіанською. Водночас вагома роль відводиться в романі й місту Лондон. Важливо зазначити, що більшість подій у творах письменника розгортаються саме в Лондоні. Крім цього, створюючи життєписи відомих культурних діячів та письменників Англії, Пітер Акройд оперує реальними історичними фактами і майстерно поєднує їх із вигадкою. Це можна простежити і у вищезазначеному романі «Велика лондонська пожежа» та й в інших романах, на яких ґрунтується наше дослідження [5, с. 64]. Усе це, за нашим

переконанням, свідчить про наявність принципу метанаративу в даному романі [5, с. 64–65].

Більш того, дослідниця Сьюзан Онега у книзі «*Metafiction and Myth in the Novels of Peter Ackroyd*» (1999) також розглядає твори автора з точки зору метанаративу та метатексту й зазначає, що Акройд у своїх романах переосмислює історичне минуле в пошуках нового живого сенсу, що став би актуальним для сучасності [6].

Наступним досліджуваним нами романом, у якому можна прослідити риси метанаративу про творчу особистість, є «Чаттертон», присвячений письменнику Томасу Чаттертону (1752–1770). Основна сюжетна лінія роману пов'язана насамперед із біографією Томаса Чаттертона, який у віці п'ятнадцяти років почав писати балади та поеми під вигаданим ім'ям монаха Томаса Роулі, який нібито жив у XV столітті. Утім, Чаттертон не отримав визнання сучасників і помер зовсім молодим, отруївшись миш'яком (випадково чи з наміром – це запитання залишається відкритим і до сьогодні) на якомусь горіщі в Лондоні [7]. У той же час ім'я Чаттертона швидко перетворилося на романтичний символ фатуму невизнаного генія. За різними версіями, Чаттертон був звинувачений у підробці й плагиаті, обмані та фальсифікації. Саме тут Акройд бачить питання, яке потребує переосмислення з точки зору сучасних підходів до літератури в межах постмодернізму, особливо коли його власні роботи також містять чимало елементів імітації та стилізації. Послідовно, за допомогою засобів художньої літератури, автор намагається переосмислити негативні погляди на поезію Чаттертона, водночас звертаючись і до питання історичної «правди» про поета [7]. Так, Акройд примушує нас подивитися на Чаттертона-фальсифікатора в новому світлі крізь призму постмодернізму та постструктуралізму. Письменник намагається показати реальну багатообразність істини, множинність її змісту та відкритість.

Роман «Чаттертон» охоплює три часові періоди, які тісно взаємодіють. Це складний постмодерністичний роман із фрагментарною структурою та численними колізіями, що відлунюють та віддзеркалюють одна одну, оповідачі постійно змінюються, що дає можливість читачеві побачити різні версії однієї і тієї ж ситуації та історії. Роман переносить нас у три різних століття, пов'язуючи життя Томаса Чаттертона, Джорджа Мередіта і створеного Акройдом персонажа, Чарльза Вічвуда. Три різні сюжетні лінії, які постійно інтерпретують одна одну, об'єднані спільним сюжетом, який не лише є сконцентро-

ваним навколо фігури Чаттертона та його біографії, але й тематика роману охоплює такі вічні питання, як смерть та її зображення в мистецтві, історія та історична правда, життя і безсмертя в мистецтві [7].

Таким чином, Пітер Акройд як справжній постмодерніст та деконструктивіст стверджує, що геніальна підробка може бути навіть кращою за поганий оригінал, вкладаючи ці слова в уста Чаттертона: «*The Fame of a great Plagiarist? No, the Fame of a great Poet. You prove your Strength by doing their Work better than ever they could, and then by also doing your own*» [8, с. 71];

“‘*You understand me now, Tom? I think I understand your Drift, sir. You wish me to forge the work of these men. I did not say Forge. Is the work of Rowley a forgery? He hesitated, collecting his Words. Is it not, as the Platonists tell us, an imitation in a world of Imitations? But why should I stoop to imitate – I emphasised that Word – the Verses of Poets much inferior to me?*’” [8, с. 71].

Це дає підстави стверджувати, що імітації Чаттертона сприймається в подальшому читачем вже не як фальсифікація, а як мистецтво.

Отже, у своєму романі Пітер Акройд не тільки піддає сумніву загальновідому версію смерті поета-містіфактора, а й надає безліч альтернативних версій біографії Чаттертона, за однією із яких поет не помер у молодому віці, а продовжив творити під іменами інших англійських поетів XVIII – XIX ст.: «*Which would mean – which would mean – that Chatterton didn't die. He kept on writing. He faked his own death*» [8, с. 19].

За іншою ж версією Чаттертон гине випадково, прийнявши завелику дозу миш'яку в лікувальних цілях. Літературознавець Н. Хуті у статті «*Peter Ackroyd's Chatterton: a Lyotardian study*» підкреслює, що кожна з вищезазначених альтернативних версій біографій, наведених П. Акройдом у романі, протирічить іншій, отже, жодна з них не може вважатися істиною, проте й жодну не можна вважати неправдивою. Дослідник називає «Чаттертон» пародією на історичний роман: автор використовує іронію, пастиш та пародіювання, пропонуючи альтернативні версії подій, залишаючи розмитю межю між правдою та вигадкою, що, за Ж. Ліотаром, є однією з основних ознак метанаративу [9].

У фіналі роману все ж стає зрозумілим, що немає кінцевої розгадки цієї історії. Водночас усі герої роману приходять до висновку, що обставини смерті письменника не є такими важливими, важливим є той творчий доробок, який поет залишив після себе, сам же Чаттертон наприкінці

свого життя нібито говорить, що він ніколи не помре і бути жити вічно, що підтверджує постмодерністську ідею вічності мистецтва: *«I will not wholly die, then. ... I will live for ever, he tells them. They link hands, and bow towards the sun. And, when his body is found the next morning, Chatterton is still smiling»* [8, с. 180].

Наступним романом, на якому ґрунтується дослідження поняття метанаративу, є «Останній заповіт Оскара Уайльда». У романі «Останній заповіт Оскара Уайльда» письменник вперше поєднує жанр біографії та роману. За зовнішньою формою це щоденник (який нібито вів Оскар Уайльд у 1900 році), що, у свою чергу, є жанровим різновидом автобіографії. Проте своєрідність стилю Пітера Акройда полягає в тому, що основним прийомом, на якому базується твір, стає пастиш. Завдяки майстерному використанню пастишу автор пропонує власну інтерпретацію особистості Оскара Уайльда. При цьому письменник вдається до гри з читачем, адже свідомо створюється ситуація подвійного авторства, коли автор автобіографії містить у собі й реального автора, що вигадав його.

Як стверджує літературознавець М. Дубкова, «Останній заповіт Оскара Уайльда» – це наслідування трьом традиціям одночасно: біографії, автобіографії та щоденникової прози. Таким чином, письменник розмиває кордони між цими трьома жанрами, створюючи постмодерністську біографію – розповідь від першої особи, написану при цьому третьою особою [10, с. 80]. Час оповідання відноситься до того складного періоду в житті Оскара Уайльда, коли він вийшов із Реддінгської в'язниці і приїхав до Парижу. Не в силах повернутися до творчості і не маючи засобів до існування, він поступово опускається. Оточуючі вважають його майже божевільним. Основна ідея Акройда – показати духовну смерть великого письменника, спричинену його естетичним та екзистенційним крахом. За задумкою Акройда, щоденник стає для Уайльда не тільки засобом саморозкриття, але й способом продовження його життя. Недарма останнім реченням щоденника стають слова: *«Я знав, що створю сенсацію ...»* [Цит. за:10].

Це дає підстави дійти висновку, що автор ніколи не буває собою, він перетворюється

в когось іншого. У той же час вигадка стає настільки правдоподібною, що затьмарює правду і стає реальністю, стає незрозумілим, чи насправді деякі слова належали Оскару Уайльду, чи вони є плодом вигадки. Вважаємо за потрібне навести цитату, вимовлену в романі Оскаром Уайльдом щодо місця уяви та вигадки в мистецтві: *«The first law of imagination...[is]...that in his work the artist is someone other than himself»* [12, с. 131].

Висновки. Отже, в ході дослідження було встановлено, що П. Акройд є видатним представником літератури постмодернізму, у творчості якого реалізуються основні риси та принципи зазначеного літературного напрямку, водночас і принцип метанаративу. Специфічною складовою прози П. Акройда стає історичне минуле, що проявляється в зображенні окремих історичних подій та особистостей, у навмисному підкресленні загальних рис реконструйованої епохи. У процесі роботи було визначено, що метанаратив – це універсальна система понять та символів, спрямованих на створення єдиного типу зображення. Вважаємо, що вищезазначені твори Акройда можна розглядати як надтекстову єдність, низку творів одного автора, об'єднаних ідейно-тематичним дискурсом, наскрізним образом митця, інваріантним мотивом художньої творчості та свободи вибору, що репродукується в кожному окремому творі за необхідної різноманітності сюжетних ходів та розв'язок. Відтак Акройд імітує акт створення історіографії у своїх романах, використовуючи нібито справжні історичні докази та документи, щоб «посіяти зерно сумніву у читачеві». Проте стає очевидним, що історична правда залежить від того, хто її інтерпретує, а отже, єдиної версії історії не може існувати. Письменник створює власний художній простір з елементами постмодерністської гри, поєднуючи елементи історичного роману, детективу, автобіографічних нотаток, щоденника, та осучаснює стилі минулого.

Таким чином, принцип метанаративу є одним із основних принципів у творчості письменників-постмодерністів і стає провідним у творчому доробку Пітера Акройда. Проте слід зазначити, що даний аспект літературознавства потребує подальшого детального вивчення та дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Киреева Н.В. Постмодернизм в зарубежной литературе. Москва : Флинта, 2004. 224 с.
2. Чубарьян А.О. Теория и методология исторической науки. Терминологический словарь. URL : <http://ponjatija.ru/node/13290>.
3. Література Англії. XX століття : навч. посібник / К.О. Шахова, Н.Ю. Жлуктенко, С.Д. Павличко та ін. ; за ред. К.О. Шахової. Київ : Либідь, 1993. 400 с.

4. Толкачев С.П. Современная английская литература : учебник. Москва : ИМПЭ им. А.С. Грибоедова, 2008. 83 с.
5. Липчанская И.В. Образ Лондона в творчестве Питера Акройда : дис. канд. филол. наук : 10.01.03. Иваново, 2014. 184 с.
6. Onega S. J. Metafiction and Myth in the Novels of Peter Ackroyd Text. Columbia (S.C.): Camden House, 1999. 214 p.
7. Проблема інтертекстуальності в романі Пітера Акройда «Чаттертон» / О.В. Петрусь. URL : <https://md-eksperiment.org/post/20180328-problema-intertekstualnosti-v-romani-akrojda>.
8. Chatterton by Peter Ackroyd. URL : <https://literaturesave.files.wordpress.com/2009/12/peter-ackroyd-chatterton.pdf>.
9. N. Hooti, Z.Tahmasbi (Iran).Peter Ackroyd's Chatterton: a Lyotardian study / Canadian Social Science. URL : <http://www.cscanada.net/index.php/css/article/viewFile/1989/2003>.
10. Дубкова Мария Владимировна Трансформация жанра биографии в творчестве Питера Акройда. URL : http://www.phiol.msu.ru/~ref/dcx/2015_DubkovaMV_diss_10.01.03_25.pdf.
11. Толстых О.А. Английский постмодернистский роман конца XX века и викторианская литература: интертекстуальный диалог (на материале романов А. С. Байетт и Д. Лоджа). Екатеринбург, 2008. 256 с.
12. Ackroyd P. The Last Testament of Oscar Wilde. Penguin Books Ltd; New Edition, 1993. 192 p.

УДК 821.133.1

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2019.11-2.23>

РОЛЬ ТА ФУНКЦІЇ ПОРІВНЯНЬ У НОВЕЛАХ ІРЕН НЕМИРОВСЬКИ «ГЛЯДАЧ», «ЧЕРЕЗ ОБСТАВИНИ»

THE ROLES AND FUNCTIONS OF THE SIMILES IN THE SHORT STORIES OF IRENE NEMYROVSKY "THE SPECTATOR", "THROUGH CIRCUMSTANCES"

Смушак Т.В.,

orcid.org/0000-0001-6216-2492

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри французької філології

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Статтю присвячено дослідженню ролі та функцій порівнянь у новелах французької письменниці Ірен Немировської. Порівняльні конструкції у новелах Ірен Немировської «Глядач» ("Spectateur"), «Через обставини» ("En raison des circonstances") досі не були предметом наукових роздумів. Доведено, проте, що саме порівняння у цих новелах є одними із найуживаніших стилістичних тропів. Порівняння виступають важливим елементом у формуванні художньо-образної системи творів, втіленні авторських задумів, ідей. Ірен Немировська ними послуговується, щоб зображати історичне минуле, описувати окремі місця, ситуації, характеризувати героїв, передавати їхні настрої, почуття, емоції. Загалом виділено такі основні функції порівнянь у досліджуваних творах: емоційно-оцінна, образотворча, експресивна, відображальна, естетична, описова. Порівняльні конструкції є індивідуально-авторськими, оригінальними. Вони збуджують у читача емоційне ставлення до теми, навіюють певні думки та емоції, допомагають виокремити в зображуваному характері чи явищі потрібну рису, якість. Порівняння відзначаються своєю наочністю, мальовничістю, емоційним змістом. Ірен Немировська творить здебільшого розгорнуті (поширені) порівняння, тобто розкриває ознаки предметів та явищ у розвиненій формі. Крім смислової інформації, в них обов'язково наявний і так званий модальний компонент, інформація естетична. Порівняння виконують естетичну функцію, прикрашають мову новел «Глядач», «Через обставини».

Відзначено, зокрема, що складовими компонентами порівнянь у новелах «Глядач», «Через обставини» часто є природні істоти (птахи, риби, тварини). Це вказує, безумовно, на особливість світобачення і світосприйняття французької авторки, її духовний, можливо, підсвідомий зв'язок із живою природою. Підкреслено також, що реальне історичне тло (початок Другої світової війни), справжні топоси (Франція, Париж) є невід'ємними складовими частинами новелістичної творчості французької авторки.

Проведене дослідження посприяло глибшому розумінню творчого доробку Ірен Немировської, виявленню нерозкритих досі граней її внутрішнього світу, усвідомленню непересічності її стилю та творчої майстерності.

Ключові слова: порівняння, порівняльна конструкція, троп, роль, функція.

The article is dedicated to the study of the role and functions of the similes in the French writer's short stories – Irene Nemyrovsky. The comparative constructions haven't been the subject of the scientific speculations in the short stories such as "The Spectator", "Through circumstances". The simile is proven to be the most used trope and it is an important ele-